

‘පටියාන’ ධර්ම දේශනා මාලාව
‘ආසේවන ප්‍රත්‍යය’ - 02.05.2019

නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

තුන්ලෝකාග්‍ර වූ භාග්‍යවත් වූ අරිහත් වූ සර්වඤ්ඤ සම්මා සම්බුද්ධපියාණන් වහන්සේට සියලුම සත්වයන් කෙරෙහි පතලා වූ මහා කරුණාවෙන් අනන්ත සංසාරයේ පාරමී ගුණ ධර්මයන් දියුණුකොට සර්වඤ්ඤා ඥානයට සම්ප්‍රාප්ත වූ සර්වඤ්ඤා ඥානය ලබගත්තාවූ ඒ තුලින් ධර්මයන් විසිතුරුව වෙන් වෙන්කොට දේශනා කරමින් සත්වයන්ගේ ඥානය ප්‍රඥාව දියුණු කොට සසර දුකින් මිදී නිවන් මාර්ගය දේශනා කොට වදාළා වූ මහා කාරුණික තපාගතයන් වහන්සේට මම සිරසින් වැඳ නමස්කාරය කරනවා, මාගේ නමස්කාරය වේවා!

සම්මා සම්බුද්ධරජාණන් වහන්සේට උතුම් වූ බුද්ධත්වයට පැමිණීම පිණිස ඒවාගේම නිර්වාණ ධාතුවට පිවිසීම පිණිස පිහිට උනා වූ අවබෝධ කරගැනීමට ලැබුනා වූ ඒ උතුම් ධර්ම ස්කන්ධයට, ලෝකයට දේශනා කළා වූ ඒ සුපරිසුද්ධ ස්වාක්ඛාත ආදී ගුණයන්ගෙන් යුක්ත වූ ධර්ම ස්කන්ධයට ධර්ම රත්නයට මම නමස්කාර කරනවා, මාගේ නමස්කාරය වේවා!

ඒ උතුම් වූ ධර්ම මාර්ගයේ ගමන්කොට ශ්‍රාවක භාවයට පත් වී සංසාර දුකින් එතර වී ලෝකයටත් පිහිට වූ අෂ්ඨාර්ය පුද්ගල මහා සංඝ රත්නයට මම සිරසින් වැඳ නමස්කාර කරනවා, මාගේ නමස්කාරය වේවා!

බුද්ධ රත්නයේ අනන්ත ගුණ බලයෙන් ධර්ම රත්නයේ අනන්ත ගුණ බලයෙන් සංඝ රත්නයේ අනන්ත ගුණ බලයෙන් වන්දනා කිරීමේ කුසල චේතනාවන්ගේ ධර්ම චේතනාවන්ගේ පුණ්‍ය චේතනාවන්ගේ ආනුභාව බලයෙන් මේ පින්වත් සැම දෙනාම සිදුකරගත්තා වූ සියලුම පුණ්‍ය ධර්මයන්ගේ ආනුභාව බලයෙන් අද දවසේ මේ පින්වතුන්ට මේ අභිධර්ම දේශනාව සහ සාකච්ඡාව හරහා ඉදිරිපත්කොට කියා දෙන්න බලාපොරොත්තු වෙන ධර්ම කාණ්ඩය සැම දෙනාටම හොඳට පැහැදිලිව වැටහේවා! තේරුම් ගන්න ලැබේවා! සැමදෙනාටම ඒ ධර්මය අසන වේලාවේදී කිසිම ක්ලේශයක් ද්වේශයක් කාමච්ඡන්දයක් හිතේ වික්ෂිප්ත භාවයක් පහළ නොවී බාධාවක් නොවී හිත ශාන්තව පවත්වා ගන්න හැකිවේවා! නීවරණ ධර්මයන්ගෙන් පීඩා විදින්නේ නැතුව ඒකාග්‍රතා මනසිකාරයෙන් යුක්තව මේ ධර්මය අහලා මේ ධර්ම හිතලා ධර්මය මෙනෙහි කරලා එයම නිවන් මාර්ගයක් බවට පත්කරගෙන ප්‍රතිපත්තිය මාර්ගයක් බවට පත්කරගෙන මේ සැම දෙනාටම සංසාර දුකින් මිදීලා නිවනින් සැනසෙන්න ලැබේවා! කියලා මෙමුත්‍රියෙන් ප්‍රාර්ථනා කරනවා, ආශිර්වාද කරනවා.

එසේ කරුණාවෙන් ආශිර්වාද කරමින් අපි මේ පින්වතුන්ට අද ධර්ම කොට්ඨාසයක් ඉදිරිපත් කරනවා. මාගේ මතකයේ හැටියට අපි ගිය පාර පවිෂාජාත ප්‍රත්‍යය පිළිබඳව කථා

කළා. ඊළඟට අද අපි සාකච්ඡා කරන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නේ මේ ධර්ම වල තිබෙනවා ආසේවන ප්‍රත්‍යය කියලා ප්‍රත්‍යය ගුණයක්. ඒ කියන්නේ උපකාරක ගුණයක්.

පට්ඨානයේ තිබෙන ප්‍රත්‍යය ධර්ම ස්වභාව පිළිබඳව කලා කරන සාකච්ඡා කරගෙන යන ගමනක් මේ. අතිශය සුක්ෂම වූ ධර්ම වල, අතිශය සුක්ෂම වූ නාම ධර්ම වල තිබෙන, තේරුම් ගන්න පවා බැරි අමුතුව විදියේ ගුණ ශක්ති ස්වභාවයක් පිළිබඳව භාර භාර අවුස්ස අවුස්සා බලමින් ඒ ධර්ම වල තිබෙන හැඩ වැඩ දකිමින් නිවනට සම්ප්‍රාප්ත වෙන, නිවනට යොමු වෙන ඒ සියුම් ධර්ම වල තිබෙන්නා වූ ධර්ම ලක්ෂණ ධර්ම ස්වභාව තමයි මේ දකින්නේ. ඒක ඉතාමත්ම බැරෑරුම් කාර්යක්. නමුත් අපි ඒ ධර්ම ස්වභාව දැක බලාගන්න ඕනෑ.

උදාහරණයක් හැටියට අපි මතක් කරගන්නොත් වතුරවල තිබෙනවා ගලා යන ගතිය. අපි එහෙම හිතනවා. අපි ඕකේ ප්‍රායෝගික පැත්තට ගියහම වතුර භාජනයකට අත දැමුවහම අතේ වතුර තැවරෙනවා. ඇයි එහෙම වතුර අතේ තැවරෙන්නේ? ඒ වතුර වල තිබෙනවා අපි අතේ ගැවෙන අතට එක්කාසුවෙන ගතිය. ඒක කිසිම විදියකින් එහෙම නොවෙයි කියලා කියන්න බෑ. හේතුව වතුර එකකට අපි අත දැමීමහම අපේ අතේ වතුර තැවරෙනවා, ඒක හොඳටම ප්‍රත්‍යක්ෂයි. ඒ වතුරවල තිබෙනවා අපේ ඇහේ තැවරෙන ස්වභාවයක්. ඒවාගේම වතුරේ තිබෙනවා තවත් ගුණ. ඒ වතුරට අත දැමීමහම ඒකෙ තිබෙන සීතල හෝ උණුසුම අපිට දැනෙනවා. ඒවාගේ ඒ වතුර එකේ තිබෙන යම්කිසි ගුණ ස්වභාවයක් නොසිතා අත හැරලා දාල තිබෙනවා.

ඒවාගේ මේ ලෝකයේ තිබෙන්නා වූ නාම ධර්ම වල රූප ධර්ම වල තිබෙන සැඟවිවිච සුක්ෂම වෙච්ච ධර්මස්වභාව (qualities) තිබෙනවා. ධර්මස්වභාව කියන්නේ යම්කිසි කාරණයක් නිසා. හේතුව, ඒ ගුණය විතරක් දරාගෙන තිබෙන නිසා. අනිත් එක තමයි සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් කියන්නේ නැතුව හුදකලාව ඒ ධර්ම ගුණය, ඒ ස්වභාවය දරාගෙන පවතිනවා කියන අර්ථයෙන් තමයි අපි ඔය ධර්ම කලාව කියන්නේ. ඒවා ලෝක ස්වභාව ධර්ම. කෙනෙක් නියෝජනය කරන ඒවා නොවෙයි. අද අපි මේ කලා කරන ධර්ම කාණ්ඩය තුලත් අන්තර් ලක්ෂණ තිබෙනවා. ඒ කියන්නේ ඒවායේ තිබෙනවා අමුතුව අමුතුව ගති. නමුත් දේශනා කරලා තිබෙන කොට්ඨාසය අපේ හිතට දැන ගන්න, තේරුම් ගන්න, වටහා ගන්න සරලව කියනවා නම් අපේ හිතේ අපහසුවක් නැතුව තවරා ගන්න පුළුවන් කොටසක් තමයි බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරලා තිබෙන්නේ. ඒක අපිට තේරෙනවා මේ බණ අහන වැඩේට බැස්සහම කොච්චර අමාරුද කියලා.

අපි දැන් මේ කාරණයට බහිමු. මේ විත්ත වෛතසික නාම ධර්ම වල තිබෙනවා වර්ගයාට උදව් කරන වර්ගයාට ශක්තියක් ලබාදෙන ගතියක්, ඒක අමුතුව විදියේ ගතියක්. ඒක තමයි මේකෙන් කියන්නේ. අපි හිතමු මෙහෙම. පොඩි ගල් කැටයක් තිබෙනවා. ඒ ගල් කැටේ හරි හයියි. ඒක කඩන්න බෑ. නමුත් ඒකට ගහනවා කුළුගෙඩි පහරක්. නමුත් කැඩෙන්නේ නෑ. දෙවෙනි පහරත් එල්ල කරනවා. නමුත් කැඩෙන්නේ නෑ. තුනක් හතරක් හගනවා, නමුත් පස් වෙනි පාරට ප්‍රහාරය එල්ලකරන විට ඒ ගල කැඩිලා පුපුරලා යනවා. හොඳට හිතලා බලන්න දැන් පාරවල් කියක් ගැහුවද? කුළුගෙඩි පහරවල් පහක් ගහලා තිබෙනවා.

නමුත් ඒ කුළුගෙඩි පහරවල් පහෙන් ඒ ගල බිඳී ගියේ පස්වෙනි එකේදී. හතරක් අපතේ යනවා කියලා අපිට හිතෙනවා. පස් වෙනි කුළුගෙඩි පහරින් ඒක බිඳී යනවා. ඊට කලින් කුළු ගෙඩි පහරවල් 4 ක් එල්ල කළා. නමුත් කැඩුණේ නෑ. එතකොට ඒක අපතේ ගියා කියලා අපිට හිතෙනවා. හැබැයි එහෙම හිතුවට මේක සිද්ධ වෙන්නේ මෙහෙමයි. පස්වෙනි කුළුගෙඩි පහරින් ඒ ගල කැඩී යන්න නම් හතරවෙනි පහරින් ශක්තියක් ලැබෙන්න ඕනෑ. තුන්වෙනි එකේනුත් ඒකට එකතු වෙච්ච බලයක් තිබෙනවා. දෙවෙනි කුළුගෙඩි පහරින් පළවෙනි කුළුගෙඩි පහරින් එකතු වෙච්ච බලයක් තිබෙනවා. පළවෙනි කුළුගෙඩි පහරින් යම් කිසි ගැමුමකට ඒකට බලපෑමක් කළා. දෙවෙනි කුළුගෙඩි පහරින් ඊට වඩා ටිකක් ඒක හොලවලා දැම්මා. තුන්වෙනි හතරවෙනි පහරින් ඒක ටිකක් මොලොක් කළා. කැඩෙන තත්වයට බුරුල් කරලා දුන්නා. පස්වෙනි එකෙන් තමයි කැඩී යන්නේ. පළවෙනි කුළුගෙඩි පහරවල් ටික ඊළඟ ඊළඟ ඒවාට උදව් උනා. ඔන්න ඔය වගේ ගතියක් හින්වල තිබෙනවා. ඔය කථාව තමයි ආසේවන ප්‍රත්‍යය හරහා අපිට කියලා දෙන කාරණය.

මේ වෙලාවේදී කථා කරන්නේ ප්‍රත්‍යය ධර්මයේ වීථි සංග්‍රහ ගැනයි. නමුත් ඒ වීථි පටිපාටිය ගැන කියාගෙන යන්න නම් ඒකේ ස්වභාවය පළමුකොට තේරුම් ගන්න ඕනෑ. මේ පින්වතුන්ට මීට කලින් දවසක ආසේවන ප්‍රත්‍යය ස්වභාවය කියලා දුන්නා පින්තූරක් මුල් කරගෙන. ඒ කියන්නේ දැන් අපි ගෙවල් පාට කරනවා. ගෙවල් පාට කරනකොට අපි හිතමු තද රතු පාටක් තිබෙන්නේ කියලා. දැන් ඒ තද රතු පාට නැති කරන්න ඕනෑ. ඉතින් ඒකට උඩින් පාටක් ගානවා. අපි හිතමු සුදු පාට ගානවා. නමුත් ඒ සුදු පාට එක පාරක් ගැව පමණින් ඒ රතු පාට නැති වෙලා සුදු වෙන්නේ නෑ. ඒකෙන් වෙන්නේ ඒ රතු පාට යන්තම් යටවෙලා සුදු පාට ටිකක් තැවරිලා යන එකක්. නමුත් ඒක මදි. තව වතාවක් සුදු පාටම ගන්න ඕනෑ. එතකොට තව ටිකක් රතු පාට යට යනවා. නමුත් හරියටම හරි ගියේ නෑ. තව වතාවක් ගානවා. එතකොට නරකම නෑ නමුත් යම් යම් තැන් වලින් රතුපාට යට තියෙනවදෝ කියලා මතු වෙනවා. තවත් වතාවක් ගානවා. එහෙම ගැවට පස්සේ සම්පූර්ණයෙන්ම රතු පාට යටවෙලා සුදු පාටක් එනවා. ඒවගේ කලින් යම්කිසි පාටක් ගැවාද ඒ පාට නැවත නැවත ගැවහම රතු පාට ගතිය නැතිවෙලා ඒක වහලා ඒක මකලා තමන්ගේ ගතිය හොඳට බලවත්ව ඉස්සරහට ඉලිප්පිලා ජේන්න ඒක උපකාර වෙනවා. ඒකයි වෙන්නේ. පළවෙනි coating එක දෙවෙනි එකට උපකාර වෙනවා. දෙවෙනි coating එක තුන්වෙනි එකට උපකාර වෙනවා. තුන්වෙනි එක හතර වෙනි එකට, හතර වෙනි එක පස් වෙනි එකට ඔය විදියට තමයි කලින් කලින් ඒවා පසු පසු ඒවාට ශක්තිමත් වෙන්නේ උදව් වෙන්නේ උපකාර වෙන්නේ පිහිට වෙන්නේ. ඔන්න ඔක තමයි හොඳට හිතේ තියා ගන්න ඕන බණ පදය, ස්වභාව ධර්මය, ගුණ ධර්මය.

මේවා තිබෙන්නේ සිත් වල, නාම ධර්ම වල ඕවා තිබෙන බව තමයි අපි මේ පාඩමෙන් කථා කරන්නේ. නාම ධර්ම කියලා කියන්නේ සිත් සහ වෛතසික ධර්ම. සිත සහ ඒ සිත ඇතුලේ උපදින්නා වූ ගති ස්වභාවයන්ට, මානසික ගුණ ස්වභාවයන්ට, මානසික ධර්ම ස්වභාවයන්ට කියනවා වෛතසික ධර්ම නොහොත් චිත්ත ගති කියලා. කලින් ඇති වෙච්ච චිත්තයක් පසුව ඇති වෙච්ච චිත්තයකට බලපාන විදිය. ඕක තමයි ඕක අස්සේ තිබෙන සැඟවිච්ච උපකාරමය රහස් ගුණය.

මේ සිත් ගැන කියාගෙන යනකොට අපිට හමුවෙනවා එක එක වර්ගයේ සිත්. භූමි වශයෙන් සිත් අහුවෙනවා. ඒ කියන්නේ කාමාවචර භූමියේ සිත් කියලා තිබෙනවා, රූපාවචර භූමියේ සිත් කියලා තිබෙනවා, අරූපාවචර භූමියේ සිත් කියලා තිබෙනවා, ලෝකෝත්තර තත්වයේ සිත් කියලා ඔහොම සිත් ගණනක් අපි කිව්වා.

ඊළඟට අපි සාකච්ඡා කළා කුසල සිත් - අකුසල සිත් - අව්‍යාකෘත සිත්. තවත් කුසල - අකුසල - ක්‍රියා - විපාක කියලත් සිත් බෙදලා තිබෙනවා. ඕවත් ඔහොම තියෙනවා කියලා අපි අමතක කරන්න හොඳ නෑ, මේ කාරණයේදී. ඔය ඔක්කොම සිත් 89 යම ගත්තම ඔය හැම හිතකම ආසේවන ගුණය ප්‍රත්‍යය වෙන ගතියකුත් නෑ, ගන්න ගතියකුත් නෑ. මේ කාරණයත් නැවත හොඳට මතක තියා ගන්න. දැන් මේ කථා කරන්නේ ආසේවන ප්‍රත්‍යය ගැන. ඒ කියන්නේ පස්සේ පහළ වෙන හිතකට කලින් ඇති වෙච්ච මතු වෙච්ච හිතක යම් කිසි උපකාරමය ගුණයක්, හුරු කිරීමක්, ඒ වගේම උදව් උපකාර කිරීමක් තියෙනවාය කියන කථාව තමයි මේ කියන්නේ. එතකොට කලින් හිතකින් පස්සේ හිතට උපකාර වෙනවා නම් පස්සේ හිත තමයි පළවෙනි හිතේ ශක්තිය ගැනුම් කාරයා, පළවෙනි හිතේ උපකාරය ලබන්නා. පළවෙනි හිත තමයි උපකාරය දෙන්නා. එතකොට දෙවෙනි හිත තමයි බලවත්. ඔය කථාව ඔය විදියට තිබෙන්න ඕනෑ.

දැන් මේක මෙහෙම හිතා ගත්තම, මේක මේ විදියට තේරුම් ගත්තහම ඊළඟට තිබෙනවා හවාංග හිත්. හවාංගයෙන් මිදී ගියාට පස්සේ පංචද්වරාවජ්ජනය තිබෙනවා, ඒකත් හිතක්. ඊළඟට වක්ඛු විඤ්ඤාණය කියලා තිබෙනවා, ඒකත් හිතක්. සෝත සාණ ජීවිතා කාය විඤ්ඤාණ තිබෙනවා, ඒවත් හිත්. ඒ ජේළිය ඉවර උනාට පස්සේ සම්පට්ච්ඡන කියලා තිබෙනවා ඒවත් හිත්. සන්තීරණය කියලා තිබෙනවා, ඒවත් හිත්. වොත්ථපනය තිබෙනවා. ජවනය තිබෙනවා. තදාරම්මණය තිබෙනවා. ඊට පස්සේ හවාංග තිබෙනවා. ඔය වගේ හිත් තිබෙනවා. අපි හොඳට සිහියේ දරාගන්න ඕනෑ මේ හැම හිතක්ම ඔය කියන ආසේවන ප්‍රත්‍යය ගන්නත් ආසේවන ප්‍රත්‍යය දෙන්නත් හැකියාව තිබෙන ඒවා නොවෙයි. ඔක්කෝටම බෑ ඔය වැඩේ කරන්න. ඔක්කෝටම ආසේවන ප්‍රත්‍යය ලබන්නත් බෑ ඔක්කෝටම ආසේවන ප්‍රත්‍යය ගන්නත් බෑ. ඒක නිසා මේ ටික කොතැනද තිබෙන්නේ කියන එකත් අපි දැන ගන්න ඕනෑ.

විත්ත වීථියක හිත් වැඩ කරනකොට එහි ක්‍රියා සිත් ඒවගේම විපාක සිත් තිබෙනවා. ජවන් සිත් තිබෙනවා. ඔය වගේ ටිකක් තමයි තිබෙන්නේ. මේ ජවන් සිත් කුසල වෙන්න පුළුවන් අකුසල වෙන්න පුළුවන්. මේ කියන විත්ත වීථියක හවාංගයෙන් කැඩිලා හවාංගයෙන් බිඳිලා හවාංගයෙන් ආරම්භ වෙලා මතුවෙලා ඉල්ලිපිල්ලා ක්‍රියාත්මක වීගෙන එන සිත් පෙළක තිබෙනවා ජවන් කියලා කොට්ඨාසයක් එක තැනක මැද්දෑවේ. ඒ ජවන් සිත්වල තමයි මේ ගුණය තිබෙන බව නැති බව අපිට තේරුම් ගන්න හොඳම තැන. වෙන තැන් වලට ගියාට මේ වැඩේ කරගන්න බෑ, හොයා ගන්න බෑ, දැන ගන්න බෑ, ඒවා එතැන නැති නිසා. මම ඉස්සරවෙලා කිව්වා ආසේවනය කියලා කියන්නේ කලින් පහළ වෙච්ච හිත දෙවනුව පහළ වෙන හිතට - පසු පස පහළ වෙන හිතට උදව් වෙන උපකාර වෙන ශක්තියක් හුරුවක් ලබා දෙනවා කියලා. එතකොට එතැන උපකාරය

දෙන්නා ඉන්නවා උපකාරය ලබා ගන්න කෙනා ඉන්නවා. යම්කිසි තැනක මේ ධර්මයට අනුව මේ කථාව apply වෙන්නේ නැති තැනක් තිබෙනවා නම් ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ නැති තැනක් තිබෙනවා නම්, ඔය උපකාරය දෙන්නත් බැරි උපකාරය ගන්නත් බැරි යමක් තිබෙනවා නම් ඒවාට කියනවා ප්‍රත්‍යය ගතියක් නැති ප්‍රත්‍යය උප්පන්න ගතියකුත් නැති ප්‍රත්‍යයනීකයෝ කියලා. උපකාරයක් කරන්නත් බෑ. උපකාරයක් ගන්නත් බෑ. ඒවාට කියනවා ප්‍රත්‍යයනීක ධර්ම කියලා.

මේ ජවන් සිත්වල තිබෙනවා උදව් වෙන උපකාර වෙන ගතිය. විත්ත විච්ඡේදන ජවන් සිත් සාමාන්‍යයෙන් තිබෙනවා හතක්. ඒ ජවන් සිත් හතේ පළවෙනි සිත දෙවෙනි සිතට ඊළඟ සිතට හුරුවක් හදලා දෙනවා. තවත් මම කිව්වා මනුස්සයෙක් හොඳට වැඩිලා තිබෙන තණකොළ ටිකක එක පාරක් ගියහම තණකොළ ටික නැමෙනවා. තව පාරක් ගියහම තවත් ටිකක් පොඩි වෙනවා. තවත් කීප ගමනක් එහාට මෙහාට ගියාට පස්සේ ඒ තණකොළ ටික යටවෙලා තැලිලා පොඩිවෙලා පාරක් මතු වෙනවා, දිස් වෙනවා. ඔය විදියට තමයි අඩි පාරක් හැදෙන්නේ. ඉතින් ඔන්න ඔය විදියට මතක ඇති කථාවක් කිව්වා.

ඒවගේ පළවෙනි හිතේ ශක්තියක් දෙවෙනි එකට එනකොට ඒක බලවත් වෙනවා, හුරුවක් වෙනවා. අපි යම් කිසි වචනයක් කථා කරනකොට ඉස්සරවෙලා අමාරුවෙන් අමාරුවෙන් කියපු වචනය පස්සේ පස්සේ හසුරුවන කොට හරි ලේසියි. දෙවෙනි එක ලේසි උනේ පළවෙනි ඒකෙ හුරුවේ හැඩය අරගෙන. ආන්න ඒ ගුණය තමයි මේකෙන් පෙන්නා දෙන්නේ.

අනිත් එක තිබෙනවා මෙහෙම, ඔය හැම හිතකම තිබෙනවා වේදනා ගුණයක්, වේදනා ගතියක්. අරමුණට අනුව හැසිරෙන අරමුණ පිළිබඳ ක්‍රියාත්මක වෙන වේදනා ගුණයක් තිබෙනවා. ඒක උපේක්ෂා සහගත වෙන්න පුළුවන්. දෝමනස්ස සහගත වෙන්න පුළුවන්. දුක්ඛ සහගත වෙන්න පුළුවන්. එහෙම නැත්නම් සැප සහගත වෙන්න පුළුවන්. එනකොට ඒ වේදනාවන්ගෙන් සමාන ගුණයක් - සමාන ගතියක් - සමාන ස්වභාවයක් තිබෙන එකට තමයි ඔය ආසේවන ගුණය කාවද්දන්න පුළුවන් ගතිය තිබෙන්නේ. මේ කාරණය අපි ඔය විදියට තේරුම් අරගෙන අපි විච්ඡේදනට ගමන් කරමු. අපි පළවෙනි විච්ඡේදන විස්තරයට යමු.

දැන් අපි කියනවා කුසල - අකුසල - අව්‍යාකෘත කියලා. ඒකෙ පළවෙනි එක ගමු. ඒක විස්තර කරන තැන පද පෙළක් තිබෙනවා පාලියෙන් -

පළවෙනි විච්ඡේදන

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ආසෙවනපච්චයෙන පච්චයො = කුසල ධර්මයක් කුසල ධර්මයකටම පුරුදු වීම වශයෙන් හුරු වීම වශයෙන් උදව් වෙනවා. උදව් වීම උපකාර වීම ආසේවන ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා.

එතකොට අපි කීව්වා ජවන් සිත් හතක් තිබෙනවා කියලා. මේක අපේ පින්වතුන් මීට කලින් අහලා තිබෙන නිසා අද මේක තරමක ලේසියක් පහසුවක් වෙන්න බැරි කමක් නැතෙයි කියලා මම විස්වාස කරනවා.

පළවෙනි ජවන් සිතට කලින් තිබෙන්නේ ජවන් සිතක් නොවෙයි. ඒක ක්‍රියා සිතක්. ඒ ක්‍රියා සිතේ තිබෙන වේදනාවත් ජවන් සිතේ තිබෙන වේදනාවත් යන දෙක සමාන වෙන්නේ නෑ. ඒක නිසා ඒ කලින් තිබෙන වොත්පන සිතෙන් ජවන් සිතට ආසේවන ගුණයක් ගාවන්ට - ප්‍රත්‍යයක් ගාවන්ත බෑ. ඇයි? තමාගේ වර්ගයා නොවෙන නිසා. ඒක නිසා පළවෙනි ජවන් සිතට ඊට කලින් තිබෙන සිතකින් ආසේවන ප්‍රත්‍යයක් ලබන්න හැකියාවක් නෑ. ඒකට හේතුව ඒ සිත් දෙක එක වර්ගයේ සිත් නොවෙයි, අනිත් එක වේදනාව අසමානයි. ඒක නිසා අපේ පින්වතුන් තේරුම් ගන්න ඕනෑ ජවන් සිත්වල උනත් පළවෙනි ජවනයේ ලබා ගැනීමේ ගතිය නෑ, නමුත් පළවෙනි ජවන් සිතෙන් එයාගේම වර්ගයේ එයාටම සමාන වෙච්ච ගුණයක් තිබෙන එයාගේ පරපුරේ ඉස්සරහට යන දෙවෙනි ජවන් සිතට ප්‍රත්‍යය වෙන්න පුළුවන්. පළවෙනි ජවන් සිතෙන් දෙවෙනි එකට යම්කිසි ගුණයක් - එක සමාන ගතියක් ළං කරලා එකතු කරලා කීට්ටු කරලා දෙන්න පුළුවන්. ඒක නිසා පළවෙනි ජවන් සිතේ දෙවෙනි ජවන් සිතට උදව් වීමේ ගතිය තිබෙන බව හැබෑව. හැබැයි ඒ පළවෙනි ජවන් සිතට කොහෙන්වත් උදව්වක් ගන්න හැකියාවක් නෑ. පළවෙනි ජවන් සිතේ ප්‍රත්‍යය ගතිය තිබෙනවා, පිහිට වීමේ ගතිය තිබෙනවා, නමුත් පිහිට ලබා ගැනීමේ ගතිය නෑ.

දෙවෙනි ජවනයට ගියහම දෙවෙනි ජවනයේ තිබෙනවා තුන්වෙනි ජවනයට තමාගේ ආසේවන ප්‍රත්‍යය ශක්තියක් දෙන ගතියකුත් පළවෙනි ජවනයෙන් ආසේවන ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ගන්න පුළුවන් ගතියකුත්. පළවෙනි ජවනයෙන් ආසේවන ප්‍රත්‍යය ලැබුවා, ඒවාගේම තුන්වෙනි ජවනයට ආසේවන ප්‍රත්‍යය ගතිය ලබාදෙන ගතියකුත් තිබෙනවා.

තුන්වෙනි ජවන් සිතට ගියහම දෙවෙනි ජවන් සිතෙන් ආසේවන ප්‍රත්‍යය ගුණය ලබන ගතියක් තිබෙනවා. තුන්වෙනි එකෙන් හතරවෙනි එකට ආසේවන ප්‍රත්‍යය ලබාදෙන ගතියක් තිබෙනවා. දීමයි ගැනීමයි කියන ගති දෙකම තිබෙනවා.

ඊළඟට හතර වෙනි එකේ තිබෙනවා තුන්වෙනි එකෙන් ශක්තිය හුරුව උපකාරය ලබා ගන්න ගතිය, ඒගේවාම පස්වෙනි සිතට ශක්තියක් ලබාදෙන ගතිය.

ඊළඟට පස්වෙනි ඒකේ තිබෙනවා හය වෙනි එකට උදව් වෙන ගතිය ඒවාගේම හතර වෙනි එකෙන් ශක්තියක් ලබන ගතිය. මේ විදියට මේක දිගට යනවා.

ඊළඟට හත්වෙනි ජවන් සිතට යනවා. හත්වෙනි ජවන් සිතට ගියහම එතැන තිබෙනවා මෙහෙම එකක්. හත්වෙනි ජවන් සිතට පුළුවන් හයවෙනි ජවන් සිතෙන් ආසේවන ප්‍රත්‍යය ලබන්න, උදව්ව ලබන්න, උපකාරය ග්‍රහණය කරන්න. හැබැයි හත්වෙනි ජවනයෙන් ඊළඟ එක්කෙනාට ආසේවන ප්‍රත්‍යය ලබාදෙන්න බෑ. හේතුව, ඊළඟ සිත ජවන සිතක් නොවෙන නිසා. තමාගේ වර්ගයාගේ එකක් නොවෙන නිසා. තමාගේ සමානයෙක් ඇති

නොවෙන නිසා. ඒක නිසා හත්වෙනි ජවන් සිතේ තිබෙන්නේ ආසේවන ප්‍රත්‍යය ලබා ගැනීමේ ගුණය පමණයි, දීමේ ගුණය ඒකට නෑ.

පළවෙනි ජවන් සිතේ තිබෙනවා යම්කිසි දෙයක් දෙවෙනි සිතට ලබා දීමේ ශක්තිය නමුත් එයට ලබා ගැනීමේ ශක්තිය නෑ. මෙන්න මේ ස්වභාවයට තමයි ආසේවන ප්‍රත්‍යය තිබෙන්නේ.

දැන් තව එකක් තිබෙනවා. කුසල ධර්ම ජේළියේ ඔය කථාව කරගෙන යනකොට මතක ඇති අපි මේ පින්වතුන්ට වචන දෙකක් මතක් කළා. ප්‍රත්‍යය සහ ප්‍රත්‍යය උප්පන්න ගතිය කියලා. ප්‍රත්‍යය කියලා කියන්නේ යම්කිසි දෙයකට දෙවෙනි හිතට උදව් උපකාර වීමේ ගතිය, ශක්තිය. එහෙම උදව් උපකාර වෙන්නේ ඇයි? උදව් උපකාර වීමේ ගතියක්, ප්‍රත්‍යය ශක්තියක් ඒක ඇතුළේ තිබෙන නිසයි. එහෙම ශක්තියක් නැත්නම් උදව් වෙන්න බෑ. ඊළඟට ඒ උදව්ව ලබන්නාට කියනවා ප්‍රත්‍යය උප්පන්නයා කියලා. මේ කථාවත් අපි මතක තබා ගන්න ඕනෑ.

ඊළඟට තිබෙන තව කාරණයක් තමයි කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස කියන තැන කථාකරන්නේ කුසල ජවන් පිළිබඳව පමණයි. අපි කථා කළා සිත් 89 ගැන. ඒකෙ තිබෙනවා අකුසල් සිත් 12. ඔය අකුසල් සිත් 12 ඒ සිත් වල තිබෙන්නාවූ ඇතුළේ වැඩ කරන යම් යම් බලවත් වෛතසික ධර්මයන් හේතු කරගෙන ඒවාට ලෝභ මූල කථාව ද්වේශ මූල කථාව මෝභ මූල කථාව කියලා නම් තැබුවාට ‘වේගයෙන් දුවන’ අර්ථයෙන් මේ අකුසල් සිත් 12 ම ජවන් සිත්.

කුසල පැත්තට ගියහම කාමාවචර සෝභන සිත් 8 තිබෙනවා. ඒ සිත් 8 ජවන් සිත්. ඒවාගේම ක්‍රියා සිත් ටිකක් තිබෙනවා, ඒවත් ජවන් සිත්. රූපාවචර කුසල් සිත් 5 ක් තිබෙනවා. ඒවත් ජවන් සිත්. ක්‍රියා සිත් 5 ක තිබෙනවා, ඒවත් ජවන් සිත්. ඊළඟට ඔය මහග්ගක අරූපාවචර කුසල් සිත් 4 ජවන් සිත්. ක්‍රියා සිත් හතරත් ජවන් සිත්. තවත් තිබෙනවා එල සිත් සහ මාර්ග සිත්.

මේ කියන කුසල් සිත් - අකුසල් සිත් - ක්‍රියා සිත් යන මේවා ජවන් සිත් කියලා මම දැන් කිව්වා. මේවා ජවන් සිත් කියලා කිව්වාට ඒ සිත් වලට නම් දීලා තිබෙන්නේ ජවන් සිත් කියලා නොවෙයි. ඒවාට කුසල් සිත් කියනවා අකුසල් සිත් කියනවා, රූපාවචර සිත් කියනවා, අරූපාවචර සිත් කියනවා. ලෝකෝත්තර සිත් කියනවා. ඔය වගේ තමයි ඔවට නම් තබලා තිබෙන්නේ. නමුත් මේ එක එක තැන්වල නම් තැබුවාට ඒවා විත්ත විච්ඡේදන වැඩ කරන්න ක්‍රියාත්මක වෙන්න දාපු ගමන් විත්ත විච්ඡේදන ජවන් කියන වැඩේ කරන්න ඕනෑ. ජවන් ගතිය දුවන ගතිය නිසා විත්ත විච්ඡේදනට ගියාට පස්සේ ඔවට වැටෙනවා ජවන් සිත් කියන නම. නමුත් ජවන් වශයෙන් යන්නේ කුසල් අකුසල් සිත්. අපි ඒක හොඳට පැහැදිලි කරගෙන තියා ගන්න එක හොඳයි.

දැන් අපි එක එක කෑම ජාති හඳුනවා. ලංකාවේ මිනිස්සු එළවලු ජාති හඳුනවා. අපි හිතමු එළවළුවක් වෙනම ගත්ත කියලා. ඒ එළවලුව අපි කඩෙන් ගන්නකොට ගන්නවා අල

කියලා. පරිප්පු කියලා මොකක් හරි නමක් කියලා ගන්නවා. එහෙම නමක් දීලා අරගෙන ගෙදර උයනකොට කියන්නේ අල කියන නමින් හරි පරිප්පු කියන නමින් හරි. ඒවගේම ඒවා කපන කොටත් අල ගෙඩියක් කපනවා පරිප්පු හෝදනවා කියලා කියනවා. නමුත් ඒක උයලා ඉවර උනාට පස්සෙන් අපි ඒ නමින් කියනවා නමුත් ඒක curry එකක් ව්‍යංජනයක් හොද්දක් කියලත් කියනවා. පළමුවෙන් වෙන වෙන ආකාරයට එනම් අලද පරිප්පුද තුන්පහද වෙන වෙනම තිබුණාට ඒවා උයලා පිහලා ක්‍රියාත්මක වෙන තැනට ගියාට පස්සේ ඒක curry එකක් වෙනවා, ව්‍යංජනයක් වෙනවා. පොදුවේ ගත්තහම කෑමක් වෙනවා, ආහාරයක් වෙනවා.

ඒවාගේ වෙන වෙනම තිබෙන කුසල - අකුසල - ක්‍රියා සිත් ටික විත්ත විච්ඡේ දුවන්න ගියහම ඒවාට ඒ තැනේදී අදාළ නම වැටෙනවා. ඒක නිසා ඒවා ජවන වෙනවා. ජවන් වල විතරයි ඔය ගතිය තිබෙන්නේ. ඒක නිසා කියනවා කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ආසෙවනපච්චයෙන පච්චයො කියලා.

උදාහරණයක් හැටියට ඔය සෝභන සිත් අටෙන් පළවෙනි සෝමනස්ස සහගත ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත අසංඛාරික කියන සිත අරගත විත්ත විච්ඡේ පළවෙනි ජවනයට අපි දැමුණාත් ඒ හිතම තමයි දෙවෙනි ජවනය වෙන්නේ. ඒ හිතම තමයි තුන්වෙනි ජවනය වෙන්නේ ඒ හිතම තමයි හතරවෙනි පස්වෙනි හයවෙනි හත්වෙනි ජවනය වෙන්නේ. එතකොට සෝමනස්ස සහගත ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත අසංඛාරික කියන ඒ කුසල් සිත විත්ත විච්ඡේ වැඩ කරනකොට ජවන් නාමයෙන් වැඩ කරනවා හත් වතාවක්. ඔය හිත්වල තිබෙනවා පළවෙනි ජවනයෙන් දෙවෙනි එකට දෙවෙනි ජවනයෙන් තුන්වෙනි ජවනයට අර ශක්තිය ලබාදෙන ගතිය සහ ප්‍රත්‍යය ලබා ගන්න ගතිය. පළවෙනි ජවනයේ ප්‍රත්‍යය ලබාගන්නා ගතිය නැති උනාට ඊළඟ ඒවගේ තිබෙනවා. ඒක නිසා මේ කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ආසෙවනපච්චයෙන පච්චයො = කුසල ධර්මයක් කුසල ධර්මයකට ආසේවන ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා කියන කථාව ඔන්න ඔය අනුසාරයෙන් අපි පැහැදිලිව තේරුම් ගන්න ඕනෑ.

මේක විස්තර කරනකොට තවත් එකක් තිබෙනවා, බන්ධ කියන වචනය දාලත් ඕක කියනවා. කුසලා බන්ධා කියන වචනය පාවිච්චි කරනවා කුසල ධර්මයන්ට. අකුසලා බන්ධා කියලා අකුසල ධර්මයන්ට පාවිච්චි කරනවා.

- පුරිමා පුරිමා කුසලා බන්ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං බන්ධානං ආසෙවනපච්චයෙන පච්චයො = පළමුවෙන් පළමුවෙන්, කලින් කලින් පහළ වෙච්ච කුසල ධර්මයෝ - කුසල ස්කන්ධයෝ - කුසල ධර්ම ස්වභාවයෝ පසුව පසුව පහළ වෙන කුසල ස්වභාව ධර්ම ස්කන්ධයන්ට ආසේවන ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා.

මේ ටික ඔක්කෝම අපි කාම භූමියේ පිං කරගෙන ඉන්න වෙලාවට සිද්ධ වෙනවා කියමුකෝ. දැන් මේවා අහන අපි සියලු දෙනාම මේවා අපිට කියලා දීපු තථාගනයන් වහන්සේ, ආර්යන් වහන්සේලා, ඊළඟට ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා සියලු දෙනාමත් අපිට මේ ධර්මය කියලා දීලා පිරිනිවන් පෑවා. උන්වහන්සේලා නතර උනේ නිර්වාණ ධාතුවේ

නිවි ගිය තැන. දැන් බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්ම ටික ඔක්කෝම තේරුම් අරගෙන වටහාගෙන ඒ කිසිම නාම ධර්මයකට වෛතසික ධර්මයකට රූප ධර්මයකට මමායනයක් කරන්නේ නැතුව, ඕනෑ කමක් ආසාවක් හදන්නේ හිතන්නේ උපදවන්නේ නැතුව, ඒවා සහ පහකට ගණන් ගන්නේ නැතුව. ඒවාට කිසිම බැඳීමක් තියා ගන්නේ නැතුව මේ හේතු එල ධර්මයන්ගේ ආසේවන ප්‍රත්‍යය කරන සියලුම ධර්මයෝ අත්හැරලා දාල නිවි ශාන්තියට පත් උනා. නිවි සැනසී ගියා. නිර්වාණයට එකතු උනා. නිර්වාණ ධාතුවේ සම උනා. ඒ සියලුම නාම ධර්මයෝ එහෙමම නැති වෙලා සුද්ධ වෙලා නිවි ගියා. දැන් අපිත් මේවා අහන්නේ හිතන්නේ මෙනෙහි කරන්නේ එක පරමාර්ථයකින්.

තථාගතයන් වහන්සේට කරදරයක් වූ තථාගතයන් වහන්සේට වදයක් වූ තථාගතයන් වහන්සේට දුකක් පීඩාවක් වූ සියලුම දේවල් අත්හැරලා දාලා ගියා. අපිටත් කරදරයක් වෙලා තිබෙන්නේ අපේ කියන ග්‍රහණය කරගෙන තිබෙන්නා වූ මේ නාම ධර්ම සහ රූප ධර්ම. දැන් අපි මේවා තේරුම් ගන්නේ ඔය නිර්වාණ ධාතුවට එකතු වෙන්න. ඒ නිවනට යන ගමනේදී නිවන් කිට්ටු කරලා ඇතිවෙන කුසල් සිත් ටිකක් තිබෙනවා. ඒ තමයි විදර්ශනා ඥාන අනුසාරයෙන් අනුලෝම - ගෝත්‍ර හූ ඥාන. සමහර විට අනුලෝම - වෝදාන ඥාන. ඊට පස්සේ අනුලෝම - ගොත්‍රහූ - මාර්ග - එල යනුවෙන් සිත් ටිකක් තිබෙනවා. ඒ අපි නිවි යන තැන තිබෙන්නේත් කුසල ධර්මයෝ. එතැන මෙන්න මේ විදියට හසුරුවලා තිබෙනවා පෙර ආර්යන් වහන්සේලා.

- අනුලෝමං ගොත්‍රහූස්ස ආසෙවනපච්චයෙන පච්චයො = අනුලෝම කියන්නා වූ කුසලාරම්මණික සිත ගෝත්‍රහූ කියන සිතට ආසේවන ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා, උදව් වෙනවා, උපකාර වෙනවා.

ඒකෙ වෙන්නේ ආරම්මණ දෙකක් නමුත් සමාන ගුණ ගතියක් - ඒ කියන්නේ එහි වේදනාව වශයෙන් සමාන ගුණ ගතියක් තිබෙනවා. අනුලෝම සිතට දැනෙන්නේ අරමුණු වෙන්නේ සංස්කාරයෝ. විශේෂයෙන්ම හසුවෙන්නේ සංස්කාරයන්ගේ අනිත්‍යයෝ දුක්ඛයෝ අනාත්මයෝ. මේවා සංස්කාරයන් තුල තිබෙන දේවල්. ඊළඟට ගෝත්‍රහූ කියන සිතට අරමුණු වෙන්නේ නිවන. පළවෙනියටම නිවන පැත්තට හැරෙන හිත තමයි ගෝත්‍රහූ හිත කියන්නේ. එතකොට අනුලෝම සිතෙන් ගෝත්‍රහූ සිතට යම්කිසි හයිස ගතියකින් ගැමිම ගතියකින් අරමුණ වෙනස් උනාට වේදනාව වශයෙන් සමාන කමක් තිබෙන නිසා ඒකට උදව් වෙනවා උපකාර වෙනවා = අනුලෝමං ගොත්‍රහූස්ස ආසෙවනපච්චයෙන පච්චයො.

ඊළඟට ගොත්‍රහූ සිත ඇති උන ගමන්

- ගොත්‍රහූ මග්ගස්ස ආසෙවනපච්චයෙන පච්චයො.

ගෝත්‍රහූ කියන සිත නිර්වාණය පැත්තට හැරුනා විතරයි කෙළෙස් නැති කළේ නෑ. ඒ එක්කම පහළ වෙනවා මාර්ග සිත. මාර්ග සිතෙන් තමයි කෙළෙස් නසන්නේ. ආන්න

එතැනදී ගොනු භූ මග්ගස්ස ආසෙවනපච්චයෙන පච්චයො. අමුතූම විදියේ ගතියක් මේ මාර්ග සිතට, ගෝත්‍රභූ සිතින් ළං කරලා දෙනවා. එක පාරම මාර්ග සිත පහළ වෙනවා නොවෙයි. ඒ තමයි ධර්ම ස්වභාවය. නමුත් ඉස්සරහ මාර්ග ඵල අවබෝධ කරගන්න පැත්තට යනකොට අනුලෝම සිතින් පස්සේ ඒක වෝදානය බවට පත්වෙනවා, ඒක ගෝත්‍රභූ වෙන්තේ නෑ. ගෝත්‍රභූ සිත පහළ වෙන්තේ සෝවාන් වෙන අවස්ථාවේදී පමණයි. ඉතින් මේ කුසල් සිත් ඡේළියක් පළමුවෙන් පළමුවෙන් ඇති වෙච්ච කුසල් සිත් ටික දෙවෙනි එකට හුරු වේගෙන යන විදියයි.

අපි මේක අපේ තත්වයෙන් අපේ මට්ටමෙන් අපි හිතාගන්න ඕනෑ. කලින් කලින් නොදන්නා දේවල් අහගෙන අහගෙන තිබීම පස්සේ පස්සේ දෙයක් අහගෙන දැනගන්න, තේරුම් ගන්න, වැඩියෙන් අවබෝධ කරගන්න හේතු උපනිශ්‍රය වෙනවා කියලා කියන්නේ ඔන්න ඔය ගතිය ඔය ධර්ම තිබෙන නිසයි. දැන් මේක අද ඉස්සරහවෙලාම මේ පින්වතුන්ට කියලා දුන්නානම් මේකෙ මෙලෝ හසරක් තේරෙන්නේ නෑ. මේකට කලින් එක්කාසු විය යුතු තමන්ට ගොනු කරගත යුතු දහම් පද ටිකක් දහම් කොට්ඨාස ටිකක් දහම් රාශියක් මේ පින්වතුන්ගේ සිත් වලට එක්කාසු කරලා ලබා දීලා ඒක හිත්වල ගාවලා හිත්වල තවරලා අසන්න සලස්වලා හිතින් හිතවලා මෙනෙහි කරවලා ඒ හුරුව, ඒ ගුණය තිබිච්ච නිසා තමයි මේ කියන කථාව අහන්න තේරුම් ගන්න මේ පින්වතුන්ට අද හැකියාව තිබෙන්නේ. ඔතැන තිබෙන්නේ එක්තරා විදියක ආසෙවන ගතියක්. ඇත්ත වශයෙන්ම පළමුවෙන් පළමුවෙන් ඇති වෙච්ච සිත් වල පිහිටක් තිබුණා. අපි මේක හරියටම precisely, original විදියට කියනවා නම් චිත්ත වීථියක තිබෙන පළමුවෙනි පළමුවෙනි ඒවා අපිට මතකය ලබා දෙන්නත් පිහිට වෙනවා.

ඊළඟට ඔය විදියට කුසල ධර්මයක් කුසල ධර්මයකටම ප්‍රත්‍යය වෙන විදිය අපි තේරුම් ගන්න ඕනෑ.

2වෙනි වීථිය.

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආසෙවනපච්චයෙන පච්චයො

අකුසල සිත් චිත්ත වීථියකට දැම්මහම ඒත් ඔය විදියයි. ඉස්සර වෙලාම පහළ වෙනවා අකුසල ජවනය. ඒ ජවනය දෙවෙනි එකට පිහිට වෙනවා. දෙවෙනි එක තුන්වෙනි එකට පිහිට වෙනවා. තුන්වෙනි එක හතර වෙනි එකට උපකාර වෙනවා, හතර වෙනි එක පස්වෙනි එකට, පස්වෙනි එක හය වෙනි එකට, හය වෙනි එක හත්වෙනි එකට උදව් වෙනවා, උපකාර වෙනවා. ඒ විදියට උදව් වේවි උපකාර වේවි ආසෙවන ප්‍රත්‍යය ලබා දෙනවා ප්‍රත්‍යය ලබා ගන්නවා. එතැනදී කියනවා අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආසෙවනපච්චයෙන පච්චයො කියලා. ඒත් ඔය නියායමයි. ඔය විදියමයි.

කවදාකවත් කුසල සිතක් අකුසල සිතකට ආසෙවන ප්‍රත්‍යය ලබාදෙන්නේ නෑ. හේතුව වෛතසික වල යොමුව වෙනස්. ඒකෙ වැඩ කරන වේදනාව වෙනස්. ඒක අසමාන සිතක් වෙන නිසා උදව්වක් ලබා දෙන්නේ නෑ. ඊළඟට මේ අකුසල සිත්වලත් තිබෙනවා දෝමනස්ස සහගත සිත්. ඒ දෝමනස්ස සහගත සිත්වල තිබෙන ගතිය සෝමනස්ස

සහගත ලෝභ සිත් වල තිබෙන ගතියට වඩා වෙනස්. ඒවගේම උපේක්ෂා සහගත සිතුවීම් තිබෙනවා. ඒ සිත් අකුසල් උනාට එකම වර්ගයේ සිතක් තමයි අනිත් එකට උපකාර කරන්නේ. දෝමනස්ස නම් දෝමනස්ස සිතකට උපකාර කරනවා, සෝමනස්ස සිතක් නම් සෝමනස්ස සිතකට උපකාර කරනවා.

ඊළඟට අපි දැනගන්න ඕනෑ අව්‍යාකෘත ධර්ම. අව්‍යාකෘත ධර්ම තිබෙනවා කීපයක්. ක්‍රියා සිත් අව්‍යාකෘතයි. විපාක සිත් අව්‍යාකෘතයි. රූප ධර්මයෝ අව්‍යාකෘතයි. නිර්වාණ ධර්මයන් අව්‍යාකෘතයි.

මෙතැන අව්‍යාකෘත කියන ධර්ම ගොඩෙන් රූප ධර්මන් අතහැරලා නිර්වාණ ධාතුවත් අතහැරලා අපි මේ කලා කරන්නේ නාම ධර්ම සමූහය පිළිබඳවයි. මේ නාම ධර්ම සමූහය ගත්තහම මේ නාම ධර්ම සමූහයේ අව්‍යාකෘතයට ගන්නේ ක්‍රියා සිත් ටිකයි. එතකොට දැන් මෙතැනදී ප්‍රශ්නයක් එනවා අව්‍යාකෘත ධර්ම වලට විපාක සිත් ගත්තේ නැත්තේ කියලා. මේ විපාක කියන ඒවා හරිම දුර්වල සිත් ජාතියක්. විපාක සිත් කියන්නේ ඉස්සරවෙලා කොහේ හරි ඇතකදී කලියෙන් හට ගත්ත සිතක බලයෙන් නිකම්ම නිකං පහළ වෙන සිත් කියන එකයි. තවත් එකකට ආයේ ගැමීමක් ලබා දෙන්න පුළුවන් ගතියක් ඒකෙ නෑ. මේ වෙනත් කොහේ හරි පහළ වෙච්ච එකක පිහිටීන් මෙතැන පහළ වෙලා තවත් කොහෙද තවත් එකකට පිහිට වෙන්තේ? ඒක නිසා විපාක සිත්වල ආසේවන ප්‍රත්‍යය දක්වන්නේ නෑ, ඒවා ශක්තියෙන් දුර්වල නිසා.

හැබැයි ක්‍රියා සිත්වල තිබෙනවා ආසේවන ප්‍රත්‍යය. ක්‍රියාසිත් කියන්නේ රහතන්වහන්සේලාගේ සිත් වල පහළ වෙන ක්‍රියා සිත්. ඒ ක්‍රියා සිත් සාමාන්‍යයෙන් දකින, අහන, ඊළඟට අත් විඳින, රස විඳින ස්පර්ශ විඳින වැනි අවස්ථා වලදී රහතන්වහන්සේගේ සන්තානයේ ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ ක්‍රියා සිත්. ඒ ක්‍රියා සිත් වල එකිනෙකට උදව් වෙන ගතිය උපකාර වෙන ගතිය තිබෙනවා, ඒවා විපාක නොවෙන නිසා.

ඒක නිසා කියනවා

- අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආසෙවනපච්චයෙන පච්චයො කියලා.

ඒවගේම තමයි මේකත් අතනට අදාළ කරගන්න ඕනෑ. පළමුවෙන් පළමුවෙන් පහළ වෙන්නා වූ ක්‍රියා ජවන් පසුව පසුව පහළ වෙන්නාවූ ක්‍රියා ජවනයන්ට උපකාර වෙනවා. මුලින් කිව්වා වගේම හයවෙනි ඒකේ උදව්ව ලබනවා නමුත් හත්වෙනි එකේ උදව්ව ලබා දෙන්න බෑ. පළවෙනි එකේ උදව්ව දෙවෙනි එකට ලබා දෙනවා නමුත් පළවෙනි එකට ගන්න බෑ.

ඒවගේම තමයි තවත් එකක් තිබෙනවා, ඔය කලාව ඔය විදියට කියාගෙන ගියහම වාක්‍යයක් තිබෙනවා

- පුරිමා පුරිමා කිරියාබ්‍යාකතා බන්ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කිරියාබ්‍යාකතානං බන්ධානං ආසෙවනපච්චයෙන පච්චයො = පළමුවෙන් ඉදිරිපත් වෙන අව්‍යාකෘත ක්‍රියා විත්තයෝ

හෙවත් ස්කන්ධයෝ පසුව පහළ වෙන ක්‍රියා අව්‍යාකෘත ස්කන්ධයන්ට ආසේවන ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා කියලා. ඒ තමන්ගේ වර්ගය සමාන නිසා.

මේ කථාව දැනගන්නවා වගේම තවත් දැනගන්න ඕනෑ සන්ධිස්ථානයක් තිබෙනවා. ඒ සන්ධිස්ථානය තමයි අපි භාවනා කරනවා කියලා හිතමු. අපි භාවනා කරමින් ඉන්නකොට ඒ භාවනාව නිසා හිත එක්තැන් වෙනකොට ඒ විත්ත වීථියක් ගිහිල්ලා එක තැනකදී අනුලෝම වශයෙන් සිත් පහළ වෙලා (මේ කියන්නේ ලෝකෝත්තර නොවෙයි) රූපාවචර පැත්තට බර වෙන එකක් තිබෙනවා. අපි ඉස්සරවෙලාම අනාපාන සතිය වඩනකොට අපිට පහළ වෙන්නේ ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත සිත් ජේළියක්. ඒක කාමාවචරයි. ඒවා රූපය ආරම්භය කරගෙන අනාපාන සතිය දැකගෙන පහළ වෙන කුසල සිත්. ඒ කුසල සිත් ටික ඉවර වෙච්ච ගමන්ම තමයි රූපාවචර සිත් පහළ වෙලා ධ්‍යානයකට යන්නේ. එතකොට කාමාවචර අරමුණකින් අයිත්වෙලා රූපාවචර ගතියකට හිත් මාරුවෙන තැනක් තිබෙනවා. එතකොට පළවෙනි ටික කාමාවචරයි, කුසලයි. දෙවෙනි ගොඩ රූපාවචරයි. එතකොට අපිට ජේතවා කාමාවචර රූපාවචර අසාමාන්‍යතාවයක් තිබෙනවා කියලා සිත් ජේළියේ. ඒ අරමුණු වීම් වශයෙන් පමණයි. එතැන තිබෙන්නේ අරමුණු කිරීම් වශයෙන් අරමුණ වෙනස් වෙනවා, නමුත් ඒකෙ තිබෙන වේදනා ගුණය වශයෙන් සමාන වෙන නිසා කාමාවචර ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත කුසල් සිත් රූපාවචර සිත් වලට උදව් වෙනවා. රූපාවචර කුසල් සිත් අරූපාවචර වලට සහ අරූපාවචර සිත් ලෝකෝත්තර වලට යන්න ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උදව් වෙනවා උපකාර වෙනවා. එහෙම හන්දි ටිකකුත් තිබෙනවා. මේක කියන්න හේතුව අපේ පින්වතුන්ට පොඩි පටලැවිල්ලක් වෙයි කියලයි. මේවගේ හන්දි කීපයක් තිබෙනවා. ඒකෙන් ඊළඟ ඒවාට උදව් වෙනවා, උපකාර වෙනවා.

ඉතින් මේ විදියට අපි කුසල ධර්මයන්ගේ ආසේවන ප්‍රත්‍යය ගුණය - අකුසල ධර්මයන්ගේ තිබෙන ආසේවන ප්‍රත්‍යය ගුණය - අව්‍යාකෘත ධර්මයන්ගේ ක්‍රියා සිත්වල තිබෙන ආසේවන ප්‍රත්‍යය ගුණය, ඒ ආසේවන ප්‍රත්‍යය ගුණය ක්‍රියාත්මක වෙන තැන් දැනගන්න ඕනෑ. ඒවාගේම ආසේවන ප්‍රත්‍යය තිබෙන තැන නැති තැන දැන ගන්න ඕනෑ. ආසේවන ප්‍රත්‍යය සිදු කරන්න පුළුවන් ආසේවන ප්‍රත්‍යය ගන්න පුළුවන් තැන කොතැනද, දෙන්න පුළුවන් තැන කොතැනද, ගන්නත් දෙන්නත් දෙකටම පුළුවන් තැන කොතැනද කියලා අපි දැන ගන්න ඕනෑ.

ඉතින් මේ ලොවතුරා බුදුරජාණන්වහන්සේගේ දේශනාවේ අති ගම්හීර වූ තැනක් පිළිබඳව අපේ සාරිපුත්ත මහා රහතන්වහන්සේගේ විස්තරයත් එක්ක ඒවා දිගට පෙළ ගස්සලා තිබෙන්නා වූ ධර්ම සාරයේ එක තැනක් තමයි අපි මේ උලුප්පලා ඒවගේම මතු කරලා මේ කථා කරන්නේ. ඉතින් මෙහෙම ගතියක් තිබෙනවා කියන බව අපිට මේ විදියට තේරුම් ගන්න පුළුවන්. ඒක නිසා දැන් මෙවැනි ගාම්හීර වූ ධර්ම කාණ්ඩයක් තමන් වහන්සේගේ උතුම් ප්‍රඥාවෙන් අවබෝධ කරගෙන මහා කරුණාව උපදවලා අලෝභී කරුණාබර වේතනාවෙන් ලෝකයට දේශනාකොට වදාළ තථාගතයන් වහන්සේගේ උතුම් ගුණ බලයෙනුත් ඒ පිරිසිදු ධර්මය මේ දක්වාම ඉදිරියට පවත්වාගෙන රැගෙන ආවා වූ ඒ

ශ්‍රාවක මහා රහතන්වහන්සේලාගේ, ආර්යන් වහන්සේලාගේ උතුම් ගුණ බලයෙනුත්, ඒවගේම මේවා ආරක්ෂා කරන කියලා දෙන ඒ ස්වාමීන්වහන්සේලාගේ ආනුභාව බලයෙනුත්, මේ ධර්මයේ ආනුභාව බලයෙනුත්, මේ පින්වත් සැම දෙනාටම හොඳට මේ ධර්මය තේරුම් අරගෙන හොඳට පැහැදිලිව මේ ධර්මය අවබෝධ කරගෙන, තිබෙන බව දැනගෙන, තිබෙන ගතිය වටහාගෙන සැමදෙනාටම මේ ආසේවන ප්‍රත්‍යය තිබෙන තැන නැති කරලා ඒ තැනින් මිදිලා මේ ආසේවන ප්‍රත්‍යය ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ නැති තැනක් තිබෙනවා, ඒ තමයි නිර්වාණ ධාතුව, ආත්ත ඒ නිර්වාණ ධාතුවට ළං වෙන්න අවබෝධ කරගන්න ඒ නිවනින් සැනසෙන්න මේ උතුම් වූ මේ ශාන්ත වූ මේ ප්‍රණීත වූ ධර්මය ඒවාගේම මේ ධර්මය ඇසීමේ හිතීමේ පින කුසලය හේතු උපනිශ්‍රය වේවා! කියලා මෙෙත්‍රියෙන් ප්‍රාර්ථනා කරනවා. සැමදෙනාටම තෙරුවන් සරණයි!

සාධු! සාධු! සාධු!

ප්‍රශ්නය - තෙරුවන් සරණයි ස්වාමීන්වහන්ස, මම තේරුම් ගත්ත එක පැහැදිලි කරගන්නයි මේ අහන්නේ. එතකොට මේකේ කියලා තිබෙන විදියට පූර්ව පූර්ව කුසලා බන්ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං බන්ධානං කියනකොට මේකේ ඊළඟ හිතට තමා ආසේවන ප්‍රත්‍යය වෙන්නේ. එතකොට ආසේවන ප්‍රත්‍යය කියන එක හිත ඇතුළේ තිබෙන ස්කන්ධ වලට වෙන්නේ නෑ, නමුත් කලින් ඇති වූ ස්කන්ධ ඊළඟට පහළ වෙන ස්කන්ධ වලට විතරයි ආසේවන ප්‍රත්‍යයක් සිද්ධ වෙන්නේ කියලා. හිත අස්සේ ආසේවන ප්‍රත්‍යයක් හෝ විත්තජ රූප වලට ආසේවන ප්‍රත්‍යයක් සිද්ධවෙන්නේ නැහැ කියන එකයි තේරෙන්නේ. එතකොට පසුව පහළ වෙන නාම ධර්ම වලට විතරයි ප්‍රත්‍යය වෙන්නේ, බන්ධානං කිව්වහම නාම ස්කන්ධ වලට විතරයි කියලා වගේ කියලා තේරෙන්නේ. ඊළඟට පහළ වෙන විත්තජ රූප වලට ආසේවන ප්‍රත්‍යයක් සිද්ධ වෙන්නේ නැහැ කියලා තමයි තේරුම් ගත්තේ ස්වාමීන්වහන්ස. ඒකෙ වැරද්දක් තිබෙනවා නම් පොඩ්ඩක් පැහැදිලි කරලා දෙන්න ස්වාමීන්වහන්ස.

අනිත් ඒක තමයි ස්වාමීන්වහන්ස මාර්ග සිතක් ඇතිවෙනකොට මාර්ග සිත ළඟට එළ සිතක් ඇතිවෙනවා කියලා කියනවා. එතකොට එළ හිත අව්‍යාකෘත ධර්මයක් වෙනවා. මාර්ග සිත කුසල ධර්මයක් වෙනවා. කුසලො ධම්මො අඛ්‍යාකෘතස්ස ධම්මස්ස කියලා එකක් පෙන්නලා නෑ ආසේවන ප්‍රත්‍යය යටතේ. ඒ කියන්නේ මාර්ග හිතක් එළ සිත් වලට ආසේවන ප්‍රත්‍යයක් සිද්ධ වෙන්නේ නැහැ කියන එක තමයි ඒකෙන් තේරුම් ගත්තේ.

අනිත් ප්‍රශ්නය තමයි ස්වාමීන්වහන්ස පරිකර්ම උපචාර අනුලෝම ගෝත්‍රභූ කියන සිත් හතරේ පරිකර්මයේ ඉඳන්ම ගෝත්‍රභූ සිත දක්වාම ආසේවන ප්‍රත්‍යය තිබෙනවාද?

පිළිතුර - පළවෙනි කාරණය තමයි මෙතැන තිබෙනවා කුසලා බන්ධා කියලා. කුසලා බන්ධා කියනකොට කුසල ධර්මයන් අසුරුකරන්නේ රූප ධර්මයන් නොවෙයි, කෙලින්ම ජවන් වශයෙන් නියෝජනය වෙන්නා වූ නාම ධර්මයෝ පමණයි. ඊළඟට ඒ විත්ත වෛතසික නාම ධර්මයන්ගෙනුත් තමන්ගේ සමාන ගති තිබෙන සමාන වේදනාව තිබෙන නාම ධර්මයක්, කුසල ධර්මයක් තමයි ඒකට නියෝජනය වෙන්නේ. රූප ධර්ම බන්ධ

වශයෙන් පාවිච්චි කරනවා නමුත් ඒවා මෙතැන කුසලා බන්ධා කියලා නොවෙයි පාවිච්චි කරන්නේ. මේක රූප ධර්මයන්ට අදාළ වෙන්නේ නැත්තේ රූප ධර්මයන්ට වේදනාව නෑ. කුසල ධර්මයෝ වේදනාවෙන් සමාන වෙනවා. රූප ධර්මයෝ අව්‍යාකෘත ගණයට වැටෙනවා, අව්‍යාකෘත ගණයට වැටුනත් ඒවා නාම ධර්ම නොවෙයි. ඒක නිසා රූප ධර්මයෝ මේකට අන්තර්ගත කරගන්නේ නෑ.

ඊළඟට කිව්වා ගෝත්‍රභූ සිත මාර්ග සිතට ආසේවන ගතිය ලබා දෙනවා කියලා. හේතුව ගෝත්‍රභූ සිතේ නිවන් දැකීමේ ගුණයම තමයි මාර්ග සිතට බල පවත්වන්නේ. නමුත් මාර්ග සිත කියනකොට මෙහෙම එකක් තිබෙනවා. මාර්ග සිතේ වැඩ කටයුත්තයි එල සිතේ වැඩ කටයුත්තයි ටිකක් වෙනස්. මාර්ග සිත නිවනට ඉස්සෙල්ලා ගිහිල්ලා කෙළෙස් නසාගෙන නිවන් අරමුණේ වැදීගෙන යන ගතියක් තිබෙනවා. මාර්ග සිතට කියනවා ලෝකෝත්තර කුසල සිත කියලා. ලෝකෝත්තර කුසල් සිත් පහළ වෙන්නේ එක වෙලාවක විතරයි. ජවන් වල උනත් ලෝකෝත්තර කුසල් සිත් දිගට හරහට පහළ වෙන්නේ නෑ. හැබැයි ලෝකෝත්තර විපාක වශයෙන් පහළ වෙන එල සිත් නම් දිගට පහළ වෙනවා. සෝවාන් මාර්ග සිතෙන් සකාදාගාමී මාර්ග සිතෙන් අනාගාමී අරිහත් මාර්ග සිතෙන් ආසේවන ප්‍රත්‍යය ලබාදීමේ ගතිය නෑ, නමුත් ආසේවන ප්‍රත්‍යය ගැනීමේ ගතිය තිබෙනවා.

ඊළඟට අනිත් කාරණය තමයි පරිකර්ම උපචාර අනුලෝම ගෝත්‍රභූ යන සිත් සෝමනස්ස සහගත බොහොම ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත සම වේදනා ඇති සිත්. ඒක නිසා විශේෂයෙන්ම ඒ සිත් වල ආසේවන ප්‍රත්‍යය සිද්ධ වෙනවා නමුත් මෙතැන highlight කරලා විශේෂයෙන්ම කියන්න ඕනෑ හන්දියක් තිබෙනවා. ඒ තමයි ගෝත්‍රභූ හිතයි මාර්ග සිතයි.

දැන් අපි නිවන් දකින්නේ නැතුව පෘතක්ෂනයක් හැටියට ඉන්න තාක් කල් අපි තවම ලෝකෝත්තර සිතක් පහළ කරගෙන නැතුව ඉන්න තාක් කල් අපිට මේ හවය කියන range ඒකේ කාම - රූප - අරූප කියන range එකේ ඒකට අදාළ ඒකටම බර වෙච්ච ඒකෙන්ම පැලවිලා එන හිත් තමයි පහළ වෙන්නේ. යම් කිසි තැනකදී මේ range එකෙන් අයිත් වෙලා යනකොට අරමුණු කරන්නේ වෙන එකක්. එතකොට එතැන හන්දියක් තිබෙනවා. ඒ තමයි මේ ලෝකෝත්තර භූමියට පත්වෙන්න පෙර පෘතක්ෂනයක් හැටියට අවසානයට පහළ වෙන හිත. ඒ තමයි අනුලෝම හිත. අනුලෝම සිතෙන් අරමුණු කරන්නේ මේ හවයට සම්බන්ධ සංස්කාරයෝ. නමුත් ඊට පස්සේ පහළ වෙන ගෝත්‍රභූ හිත නිවනට හැරෙනවා, ඒක නිසා මෙතැන හන්දියක්. ඒක නිසා තමයි අනුලෝම ගෝත්‍රභූ මාර්ග කියන සිත් ටික මෙතැන විශේෂයෙන්ම කියන්නේ. අනිත් තැන් වලට වඩා මේකේ හැප්පෙන්න පුළුවන්. තෙරුවන් සරණයි!

ප්‍රශ්නය - ස්වාමීන්වහන්ස එතකොට එල සමාපත්ති වීථිවල එල සිත් දිගට පහළ වෙනකොට ආසේවන ප්‍රත්‍යය සිද්ධ වෙන්නේ නැත්ද? කුසල් හැටියට හෝ අව්‍යාකෘත හැටියට එක දිගට ධ්‍යාන සිත් පහළ වෙනකොටත් එල සමාපත්තියකදී එල සිත් එක දිගට පහළ වෙනකොටත් ආසේවන ප්‍රත්‍යය සිද්ධ වෙන් හැටි පොඩ්ඩක් පැහැදිලි කරලා දෙන්න ස්වාමීන්වහන්ස. තෙරුවන් සරණයි!

පිළිතුර - ආසේවන ප්‍රත්‍යය ගැන කියනකොට ප්‍රත්‍යය ගුණය තිබෙන තැනින් තමයි ප්‍රත්‍යය ලබාදෙන්න හැකිවෙන්නේ. මේක විස්තර කරනකොට කියනවා ආසේවන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ කියනකොට මාර්ග සිත් 4 තිබෙනවා. එල ජවන් තිබෙනවා. ඒ මාර්ග සිතූයි එල ජවන් ටිකයි අයින් කරලා ඊට කලින් පහළ වෙන ලෞකික ජවන් සිත් සහ චෛතසික ධර්මවල තමයි ඔය ආසේවන ප්‍රත්‍යය දීමේ ශක්තිය තිබෙන්නේ.

යම්කිසි දෙයක් දෙනවා නම් ගැනුම් කාරයා ඉන්නවා. ඒ ගැනුම් කාරයා ගැන කියන කොට පළවෙනිම ජවන් සිතට ගන්න බෑ. එල ජවනයන්ටත් ගන්න බෑ. අනිත් සිත් සහ චෛතසික ධර්මයන්ට ගන්න පුළුවන්.

තව එකක් තමයි මම ඉස්සෙල්ලා කිව්වා අව්‍යාකෘත ධර්ම ගැන කියන වෙලාවේදී කිව්වා විපාක සිත් ගැන. මේ විපාක සිත් කියනකොට ලෞකික විපාක සිත් තිබෙනවා ලෝකෝත්තර විපාක සිත් තිබෙනවා. ලෝකෝත්තර විපාක සිත්හැටියට සලකන්නේ එල සිත්. එතකොට එල සිතක් ජවනයක ක්‍රියාත්මක වෙනකොට ඒවාට නෑ දීමේ ගැනීමේ ගුණය. ඒක නිසා තමයි ඒක එතැනින් අයින් කරලා තිබෙන්නේ. ක්‍රියා සිත් ටික විතරක් අරගෙන තිබෙන්නේ. තෙරුවන් සරණයි!

ප්‍රශ්නය - ස්වාමීන්වහන්ස මහග්ගත සිත් සම්බන්ධයෙන් ප්‍රථම ධ්‍යානය පිළිබඳව කථා කරනකොට වේදනාව සෝමනස්ස ගතිය නිසා ඊට කලින් ගෝත්‍රභූ ආදී සිත් පහළ වෙනකොට එතනත් සෝමනස්ස ගතියක් තිබෙන්න ඕනේ කියලා හිතෙනවා. එතකොටයි ආසේවන ප්‍රත්‍යය ලැබෙන්නේ කියලා. එතකොට ස්වාමීන්වහන්ස පස් වෙනි ධ්‍යානය වගේ තැනක විත්ත වීථියක් බලනකොට ඊට කලින් පහළ වෙන ජවන් සිත් ටික උපේක්ෂා සහගත විය යුතුයි කියලා හිතෙනවා. උපේක්ෂා සහගත මහා කුසල් සිතකින් තමයි පරිකර්ම උපචාර ආදී වශයෙන් ඒ පස්වෙනි ධ්‍යාන සිත ඇතිවෙන්න අසේවන ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙන්නේ කියලා හිතුවොත් හරිද ස්වාමීන්වහන්ස? නැත්නම් වෙනත් ආකාරයක් තිබෙනවාද?

පිළිතුර - මේ කාරණය ඇත්තවශයෙන්ම මතක තබා ගන්න හරිම ලේසි එකක්. ඒ තමයි වේදනාවේ සමානත්වය බැලීම. වේදනාවේ සමානත්වය බලනකොට ඒ වේදනාව සමානත්වයෙන් සෝමනස්ස සහගත උනාද ඒ සෝමනස්ස සහගත වේදනාවෙන් යුක්ත වෙච්ච සිතක් උපේක්ෂා සහගත සිතකට යන්නේ නෑ. එහෙම යන්නේ නැත්තේ ඒකෙ අභ්‍යන්තරික වේදනා ගුණය අසමාන හින්දයි.

අපි හිතමු ධ්‍යාන වශයෙන් ගන්නකොට උදාහරණයක් හැටියට පස්වෙනි ධ්‍යානය ගමු. පස්වෙනි ධ්‍යානයේ උපේක්ෂා සහගතව පිහිටනවා නම් ඊට කලියෙන් සිත් සෝමනස්ස වෙන්න පුළුවන් ආරම්භික වශයෙන්. හැබැයි ඒකට ළං වෙනකොට හිත උපේක්ෂා සහගත වෙනවා. එක පාරම කඩාගෙන ගිහිල්ලා සෝමනස්ස සහගත එහෙකින් coin එකක් බිම දාල අනිත් පැත්ත හැරෙව්වා වගේ උපේක්ෂා සහගත වෙන්නේ නෑ. ඒකට කලින් උපේක්ෂා සහගත ස්වභාවය හුරු වෙන්න ඕනෑ.

දැන් හොඳට බලන්න අපිට කියනවා අරමුණක් හසුරුවන විදිය. භාවනාවකදී අරමුණක් හොඳ ප්‍රසන්න විදියට ඇති උනොත් එහෙම උපදෙස් දෙන්නේ ‘ඕක විදින්න යන්න එපා’ කියලා. ඒක විදින්න යනවා කියන්නේ සෝමනස්ස සහගත වෙනවා. ‘හොඳයි කියලා ගන්න එපා එක බොහොම උපේක්ෂා සහගතව හසුරුවන්න’ කියලා ආරම්භණය උපේක්ෂාවෙන් බලන්න කල් ඇතුළම පුරුදු කරනවා. යමක් විත්ත වීථියක පළවෙනි අවස්ථාවේදී ඒකට හුරුවෙලා ඊට පස්සේ ඒ සිත් පෙළකින් තමයි ඕකට එක්කාසු වෙන්නේ. ඒක නිසා ඔය පස්වෙනි ධ්‍යානයට යනකොට උපේක්ෂා සහගත වෙනකොට එයට සමාන හිතකින් තමයි ඒකෙ උදව් උපකාරය ලබන්නේ. ඒක හිතේ තියා ගත්තහම හරි ලේසියි මේක හසුරුවන්න.

ප්‍රශ්නය - ස්වාමීන්වහන්ස ඒක තේරුම් ගන්නයි අහන්නේ, එතකොට සාමාන්‍යයෙන් අභිධර්මානුකූලව පස්වෙනි ධ්‍යානයට සම්වදිනවා නම් එතකොට පරිකර්ම උපචාර අනුලෝම ගෝත්‍රභූ සිත් හැටියට පහළ වෙන්න ඕනෑ උපේක්ෂා සහගත දොන සම්ප්‍රයුක්ත මහා කුසල් සිත් දෙකෙන් එකක් වගේ කියලා තමයි තේරෙන්නේ.

පිළිතුර - ඔව් පුරුදු කරලා තියෙන්නේ ඒ විදියටයි. හිත පුරුදු කරලා තිබෙන විදියට තමයි ඒකට බැස ගන්නේ. ඒක නිසා තමයි සමාන වේදනාව සෝමනස්ස සහගත වූ කල සිත සෝමනස්ස සහගතයකට යනවා. උපේක්ෂා සහගත සිත උපේක්ෂා සහගතයකට යනවා.

ප්‍රශ්නය - ස්වාමීන්වහන්සේ ඉතාම කෙටි ප්‍රශ්නයක් අහන්නම්. මේකට අදාළ එකක් නොවෙයි. පසුගිය දවස්වල අපි ධම්ම සංඝණිප්‍රකරණය පරිහරණය කරන වේලාවකදී දැන ගත්ත දෙයක් තමයි ස්වාමීන්වහන්ස අපි සමාන්‍යයෙන් පරමාර්ථ ධර්ම කියනකොට විත්ත වෛතසික රූප නිර්වාණ කිව්වට පස්සේ අපි බැලුවා මේක කොහොමද නාම ධර්ම රූප ධර්ම කියලා කොටස් වලට බෙදා ගන්නේ කියලා. එතනදී අපිට ධම්ම සංඝණිප්‍රකරණයේ පැහැදිලි වෙච්ච එකක් තමයි නිර්වාණය කියන එක නාම ධර්මයක් හැටියට සඳහන් වෙනවා. බැලූ බැල්මට අපිට හිතෙනවා නාම රූප නැති තත්වයක් නේද නිර්වාණය කියන්නේ කියලා. ඒක තේරුම් ගැනීමේ පොඩි අපහසුවක් තිබුණා. ස්වාමීන්වහන්ස අද වෙලාවක් නැත්නම් ඊළඟ දවසේ හරි අපිට පොඩ්ඩක් ඒ පිළිබඳව දැනුවත් කරනවා නම් බොහොම පිං ස්වාමීන්වහන්ස. තෙරුවන් සරණයි!

ස්වාමීන්වහන්සේ - කොතැන තිබෙන එකක්ද මහත්තයලාට වටහා ගන්න අමාරු උනේ?

ජයන්ත මහත්මයා - ස්වාමීන්වහන්ස මේක තිබුණේ නාම ධර්ම කුමක්ද? කියලා අහන තැනේදී තමයි ඒ විදියට විස්තරේ තිබුණේ.

ස්වාමීන්වහන්සේ - ඒකෙ විස්තරේ අරගෙන මම කියන්නම්. අනිත් එක තමයි නාම ධර්ම හසුරුවන එක තැනක තිබෙනවා මෙහෙම විස්තරයක්, යම්කිසි දෙයක් දැනගැනීම සඳහා සටහනක් ප්‍රඥප්තියක් නමක් ආශ්‍රය කරගෙනම දැනගත යුතු නිසා නාම ධර්ම කියලා කියනවා. අනිත් එක තමයි ආරම්භණයට හිත නැතී යන නිසා නාම ධර්ම කියලා කියනවා. අනිත් එක තමයි රූප ධර්මයක් නොවෙන නිසා නාම ධර්ම වෙනවා කියලා. මම ඉස්සරහදි වෙලාවක කියලා දෙන්නම්. දැනට ඔය ටික හිතා ගත්හම හොඳයි.

ජයන්ත මහත්මයා - හොඳමයි ස්වාමීන්වහන්ස අප්‍රමාණ පිං.

බෘතෝ මහත්මයා - ස්වාමීන්වහන්ස නාම ධර්ම අරමුණට නැමී යනවා කිව්වහම තමයි අපිට ගැටලුවක් මතු උනේ ඒක කොයි වගේ තත්වයක්ද කියලා. නාම ධර්ම ටික අරමුණ පැත්තට යනවද අරමුණ නාම ධර්ම පැත්තට යනවාද කියන ප්‍රශ්නයක් අපිට මතු උනා. අපි ඒක වෙන දවසක සාකච්ඡා කරමු ස්වාමීන්වහන්ස.

ජයන්ත මහත්මයා - හොඳමයි ස්වාමීන්වහන්ස අපි එහෙනම් අද දවසේ කාල වෙලාව සලකල අදට නියමිත සාකච්ඡාව මෙතැනින් නිමා කරමු. ගෞරවණීය ස්වාමීන්වහන්ස ඔබ වහන්සේට සවනට සිසිලස වෙනුවෙන් අපි අප්‍රමාණ කෘතවේදීව පුණ්‍යානුමෝදනා කරනවා ඔබ වහන්සේ වෙලාව ශ්‍රමය නොබලා මේ ආකාරයෙන් කරන අනුග්‍රහය අපිට පහසුවකින් ලබාගන්න බැරි අනුග්‍රහයක්. ඒක අපි හැමදාමත්ම කෘතවේදීව සිහි කරනවා. ස්වාමීන්වහන්ස ඔබ වහන්සේට ඉතාම ගෞරවයෙන් යොමු වෙනවා අද දවසේ සාකච්ඡාව නිමා කරන ලෙසට. තෙරුවන් සරණයි!

ස්වාමීන්වහන්සේ - හොඳයි සැම දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි! මේ අවස්ථාවේදීත් අපි විසාල බැරැරුම් කටයුත්තක් මේ හිත් ටික එක්කාසු කරගෙන කළේ. ඉතින් මේ වෙලාවේදී විසාල කුසල වේතනා සමූහයක් උත්පාදනය උනා. හැම දෙනාටම සතුටු වෙන්න පුළුවන්. එක මොහොතකින් හරි එක තත්පරයකින් හරි එක ක්ෂණයකින් හරි නිර්වාණ අවබෝධය පැත්තට යොමු උනා ළං උනා හැරුණා බර උනා කියලා සන්තෝස වෙන්න.

මේ ධර්මය දන්නේ නැති නිසා තමයි අපි මරණයට විපතට සෝකයට කණගාටුවට පත්වෙන්නේ. මේ ධර්ම අවබෝධ කරගෙන නිවනින් නිවී ගියානම් අපිට මේ මොකක්වත් කරදරයක් නෑ. ඉතින් ඒක නිසා අද මේ දහම් වැඩ සටහනට සම්බන්ධ වෙච්ච හැම දෙනාටම අපි චතුරාර්ය සත්‍යය ධර්මයන් අවබෝධ වෙවා කියලා මෙමන්ත්‍රියෙන් ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

මේ දහම් වැඩ සටහන දීර්ඝ කාලයක් මේ විදියට පවත්වාගෙන ආපු පින්වත් ලලිත් දළුවත්ත මහත්මයාටත් හැම දෙනාටමත් ජයන්ත මහත්මයාටත් ප්‍රශ්න ඇසූ බෘතෝ මහත්මයා ඇතුළු සෑම දෙනාටමත් එකාන්තයෙන්ම මෙය, මේ ගාමිහීර වූ ධර්මය අවබෝධ කරගන්න හේතු වෙවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

ඒවාගේම මේ දවස්වල සවනට සිසිලස දහම් වැඩ සටහනට සම්බන්ධ වෙන පින්වතුන් මේ කාරණය හොඳට මතක තියා ගන්න. අමතක කරන්න බෑ. පසුගිය සතියේ මට එන්න අවස්ථාව ලැබුණේ නැත්තේ කරුණාබරව සිද්ධ කරන විශේෂ ආශ්‍රීවාදාත්මක පිංකම් වලට සහභාගී වෙන්න සිද්ධ වෙච්ච නිසා. නැත්නම් මම මේවට සම්බන්ධ වෙනවා. ඇත්ත වශයෙන්ම පසුගිය කාලයේ ලංකාවේ සිද්ධ වෙච්ච විසාල මිනිස් සාතනයක් අහිංසක මිනිස්සු ටිකක් මොහොකටවත් සම්බන්ධ වෙච්ච නැති මිනිස්සු ටිකක් නිරපරාදේ මරණයට පත් උනා. ඒකෙ තවම කෙළවරකුත් නෑ. සමහරුන්ගේ අතපය නෑ. ඇස් කන් නෑ. කලා කරන්න බෑ. ලෝකය ජේන්නේ නෑ. ආයේ කවදාකවත් ඇවිදින්න බෑ. ඒවාගේම සමහර අයගේ නෑදෑයෝ හිත මිත්‍රයෝ, ඔය අහිංසක මිනිස්සු පල්ලියට ගිහිල්ලා තමන් පිළිගන්න

විශ්වාසයට ආගමට අනුව ඒ යාඥාවට ඒ පූජාවට සම්බන්ධ වෙව්ව මිනිස්සු මොන තරම් අභිංසක අන්ත අසරණ පිරිසක්ද බලන්න. කොච්චර අවිභිංසා වාදීද බලන්න.

බෞද්ධ හෝ කතෝලික හෝ වෙනත් මොන ආගමක වුනත් දේවාලයක ගිහිල්ලා යාඥා කරන්නේ තමන්ට පුළුවන් කමක් තිබෙනවා නම් දෙයක් කරගන්න තවත් තැනකින් යාඥා කරන්නේ නෑ. ඒක ඒ අයගේ විශ්වාසයේ හැටියට එතැනට ගිහිල්ලා ඒ අසරණ මිනිස්සු එහෙම කරන වෙලාවකදී ඒ විසාල පිරිසක් සාතනය උනා, නැති උනා. ජීවිත පූජා කළා. ඒවාගේම විසාල පිරිසක් අඛණ්ඩයෝ හැටියට පත් උනා. මේ ජීවිතීය නැති වෙනකම්ම ඒ අයට ඒ නැතිවෙව්ව ඇහැ එන්නේ නෑ. නැති වෙව්ව අතපය ආයේ ලැබෙන්නේ නෑ. ඒක මහා පාඩුවක්. ඒ වගේම බේදවාචකයක්. ඒක නිසා අද අපි මේ දහම් සභාව තුලින් මේ ධර්ම සාකච්ඡාව තුලින් බණ ඇසීම බණ කීම තුලින් උපදවා ගත්ත සියලුම පුණ්‍යධර්මයන් ඒ මිය පරලොව ගියා වූ මිනිසුන්ට ඒ සත්පුරුෂ අභිංසක මිනිස්සු ටික හෝටල් වල දේවස්ථානවල මිය පරලොව ගිය අය කොහේ හෝ වේවා පිං ගන්න සුදුසු ආත්ම භාවයක් ලබා ඇත්නම් අපි මේ දහම් වැඩ සටහනින් පවරා සිටින පින් ඒ අයට අනුමෝදන් වෙන්න ලැබේවා! අනුමෝදන් වේවා! ඒ අය දකීවා මේ පින්, ඒ අයට මේ පින් පෙනේවා! කිසිම කාලයකදී ඒ වාගේ අවාසනාවන්ත පිපිරීමකට අවාසනාවන් දුකකට පත් වෙන්නේ නැතුව හොඳ ආරක්ෂාකාරී ස්ථාන වල රැදී ඒවාගේම සත්පුරුෂයන්ගේ ගුණවත්තයන්ගේ ආශ්‍රය ලබාගෙන මේ වගේ ධර්මය දැනගෙන සංසාර දුකෙන් අත්මිදිලා ඒ වගේ කටුක දුක්ඛිත අවසනාවන්ත තත්වයට පත් නොවී නිවනින් සැනසී නිවන් අවබෝධ කරගෙන සංසාර දුකෙන් මිදී යන්න ලැබේවා! කියලා අපි මෙමුත්‍රියෙන් පිං අනුමෝදන් කරමු.

ඒවාගේම ඔය අනතුරට පත් වී සිටින මවු පිය වරුන්ට දරුවන්ට සමහරුන්ගේ අම්මලා තාත්තලා ඔක්කෝම නැති වෙලා සමහර දෙමව්පියෝ ඉන්නවා දරුවෝ නැතිවෙලා ඉතින් ඒ අයටත් මේ පින් බලයෙන් තුනුරුවන් සතු අනන්ත ගුණ බලයෙන් මේ වගේ දුකක් නැවත සිදු නොවේවා! ඒ අයගේ විත්ත පීඩා දුරු වේවා! ඒවාගේම කායික අපහසු තාවයන් දුරුවේවා! ඉතා ඉකමනින් නිරෝගී භාවය සලසාගෙන තමන්ගේ නිවාස සථානයන්ට යාගන්න ලැබේවා! ඉතින් පුළුවන් හැටියට ලෝකයෙන් අපි උදව් උපකාරත් කරන්න ඕනෑ. අපේම මිනිස්සු ටික ඔය මොන ආගමේ හිටියත් ඉස්සර කාලේ ඉඳලා එකට බැදිලා හිටපු මිනිස්සු ටික ඔය ඉන්නේ. ඉතින් ඒ අයට කරන්න පුළුවන් උපකාරයක් කරන්න අපිත් අධිෂ්ඨාන කරගනිමු. මේ පිං බලයෙන් ඒ අයට සියලුම පහසුකම් සැලසේවා! නිරෝගී භාවය සැලසේවා! දුකක් කරදයක් නැතුව ධර්මය තේරුම් අරගෙන ලෝකය තේරුම් අරගෙන මේවගෙන් මිදිලා යන්න හිත් පහළ වේවා! කියලා අපි මෙමුත්‍රියෙන් ආශිර්වාද කරමු.

මේ දහම් වැඩ සටහනට සම්බන්ධ වෙව්ව සියලු දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි! නිවනින්ම සැනසෙන්න ලැබේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

සාධු! සාධු! සාධු!

සිලවන්තං ගුණවන්තං - පුඤ්ඤං කෙත්තං අනුත්තරං
දුල්ලභේන මයා ලද්දං - පස්සිතුං වන්දිතුං වරං
සාරිපුත්තාදි ථෙරානං - ආගතං පටිපාටියා
සද්ධා ශීලං දයා වාසං - බුද්ධ පුත්තං නමාමහං

ඉහත සඳහන් ධර්ම දේශනාව

අති පූජ්‍ය හන්තේ ජිනාලංකාර ස්වාමීන්වහන්සේ විසින් දේශිතයි.